2. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України; Стандарт, Вимоги, План від 21.02.2018 № 87. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text

ПАВЕЛКО Вікторія,

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ Й ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Інтеграція знань є одним із напрямів реформування сучасної початкової освіти та сприяння реалізації компетентнісного, особистісно-зорієнтованого підходу. У Концепції "Нова українська школа" компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [5]. Компетентнісний підхід акцентує увагу на здатності й необхідності використання знань, не заперечуючи їх значення, важливості.

Питання інтеграції в освіті переосмислюється у зв’язку із впровадженням компетентнісного підходу. Здобувач «поглинає» зовнішні сигнали, відбираючи й засвоюючи їх відповідно до власної «розумової хімії».» У пізнанні визначальну роль відіграє не об'єкт пізнання, вибраний суб'єктом, а насамперед його домінуючі розумові структури, його образ світу. Образ світу – особистісно значуща система знань, яка створюється людиною впродовж усього життя. Цілісність образу світу й обумовлює потребу в застосуванні інтеграції.

Інтеграція – це об’єднання будь-чого у єдине ціле. Науковці, зокрема І. Козловська, інтеграцію пояснює як єдиний процес взаємодії елементів, де водночас забезпечується системність кінцевого результату процесу та зберігаються індивідуальні властивості елементів інтеграції [3].

Обсяг інтегрованих знань менший за обсяг елементів знань, які інтегруються. Це є наслідком якісних перетворень елементів, що грунтується на принципі ущільнення та архівації інформації. Цей процес можливий за усунення дублювання знань [2].

У контексті освітнього процесу потрібно враховувати інтеграцію між темами викладу навчального матеріалу, змістом, методами й засобами навчання, індивідуальними можливостями засвоєння матеріалу та організаційними формами [4]. Також важливо розуміти, для чого необхідно інтегрувати дисципліни чи деякі знання з окремих дисциплін, визначати найсуттєвішіі методологічні основи, за допомогою яких розв’язуються різні задачі.

Оскільки інтеграція – це «процес взаємодії елементів», то вони, відповідно, попередньо мають бути утворені. Тобто важливим фактором інтеграції знань є передування їй диференціації. Тобто у педагога має бути сформована й здатність диференціювати – виділяти з цілого, змісту навчального предмета, необхідні елементи: теми, спільний матеріал тощо. В подальшому їх інтегрувати з метою отримання нового, більш розширеного знання.

Диференціація – виокремлення елементів змісту системи, а інтеграція – систематизація його, утримання елементів в єдиному цілому. Тобто інтеграція передбачає диференціацію й навпаки. Таке поєднання, взаємодоповнення процесів диференціації й інтеграції при структуруванні знань і дає змогу визначити роль та значущість окремих елементів у їх взаємозв’язку.

Загальними аспектами інтеграції й диференціації є їх взаємозумовленість, взаємозалежність, необхідність узгоджуватися між собою, а саме: інваріантні функції педагогічної інтеграції, які спричиняють реалізацію інтегративного

підходу в освіті; стадії розвитку інтеграції й диференціації, які виділяють рівні взаємодії та взаємовпливу; закон доповнюваності, як один із законів едукаційної інтегрології, який встановлює зв'язки інтеграції та диференціації.

Важливим є питання ефективності використання інтеграції й диференціації в процесі навчання. Для здійснення процесу інтеграції не потрібно синтезувати всі окремі науки, а лише їхні найбільш загальні та найсуттєвіші аспекти. Результатом вивчення тільки диференційованих курсів є формування розрізнених знань здобувачів. Вони не сприймають матеріал цілісно. Водночас, якщо всі навчальні предмети будуть інтегрованими, то це призведе до зниження загального рівня знань, до неможливості користуватися конкретними методами для розв'язання актуальних питань. Тобто, негативні наслідки має й надмірне застосування інтеграції знань [1].

Очевидною є необхідність у поєднанні інтеграції й диференціації як на різних етапах навчально-виховного процесу, так і на всіх ступенях освіти загалом. Диференціація є специфічним механізмом інтеграції: для створення міцної консолідованої цілісності кожен її майбутній елемент має досягти «стану зрілості». Інтеграція в навчанні не лише не заперечує проявів диференціації, а навпаки, посилює, загострює їх.

Отже, для успішної інтеграції знань здобувачів педагог має усвідомлювати необхідність вміння диференціювати. Також потрібно розуміти й враховувати загальні аспекти цих взаємозумовлених, взаємопов'язаних процесів, позитивні й негативні наслідки їх застосування.

Список використаних джерел:

1. Іванченко С. А. Сутність та структура поняття «інтеграція». Педагогічні науки. Т.1. Вип. 52. 2009. С. 288–296.

2. Козловська І. М., Собко Я. М. Принципи дидактики в контексті інтегративного навчання. Педагогіка і психологія. 1998. № 4. С.48–51.

3. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійної школи (дидактичні основи). Львів : Світ, 1999.– 302 с.
4. Кулішов В. С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021.– 68 с.
5. Рудницька Н., Тарнавська Н. Дидактична суть інтеграції та способи її реалізації в процесі навчання математики в закладі дошкільної освіти та початковій школі. *Молодь і ринок*. 2018, № 7 (162). С. 46–51.

ПЕТУХОВА Любов,

докторка педагогічних наук, професорка, деканеса Педагогічного факультету Херсонського державного університету,

КОЗАК Вікторія,

здобувачка вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» Херсонського державного університету

НОВІ ГОРИЗОНТИ ПЕДАГОГІКИ: ЯК ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЗМІНЮЄ РОБОТУ ВЧИТЕЛЯ

Ключові слова: штучний інтелект, оптимізація діяльності вчителя, цифрова трансформація, початкова освіта, педагогічні інновації, методична підтримка, експериментальне дослідження.

Анотація:

У тезах розглянуто можливості оптимізації професійної діяльності вчителя початкової школи засобами штучного інтелекту. Проаналізовано переваги та виклики впровадження ШІ в освітній процес, зокрема в аспекті автоматизації рутинних завдань, персоналізації навчання та підвищення